

وظیفه حقوق و روانشناسی در قبال خواستگار های خشن

محمدرضا محمدغفوری* *وکیل پایه یک دادگستری

چندی پیش، خبری در شبکه‌های اجتماعی منتشر شد که زنی در مسجدسلیمان به خاطر «نه» گفتن به خواستگارش به قتل رسید. این جنایت، ما را به حادثه معروف به «جنایت پل مدیریت تهران» می‌اندازد؛ جایی که دختری به‌ خاطر «نه» گفتن، با ضربات متعدد چاقو به قتل رسید. بی‌گمان یکی از شاخص‌های مهم در تبیین عملکرد نظام قضایی، پیشگیری از وقوع جرائمی مشابه است.درواقع وقتی می‌خواهیم بدانیم چراخواستگاران مرد، پس از شنیدن «نه»، دست به خشونت می‌زنند، این جاست که ابهام شروع می‌شود.نظام قضایی باید از انفعال و تکروری دانش حقوق در این‌جا احتراز کند و با کارشناسان و پژوهشگران روانشناسی تعامل داشته باشد. ناراحت شدن پس از شنیدن پاسخ منفی در یک فرآیند خواستگاری، موضوعی طبیعی است، اما نوع واکنش به آن، تعیین‌کننده میزان و کیفیت نتایج عینی و اجتماعی موضوع است. اگر بخواهیم از منظر روانشناختی موضوع را کالبدشکافی کنیم، خواستگاری فرآیندی است که در آن فرد، انرژی روانی، امیدها، رویاها و بخشی از عزت‌نفس خود را سرمایه‌گذاری می‌کند. بنابراین، وقتی نتیجه «نه» است، فرد باید «سوگ کوچک» روبه‌رو می‌شود. برای درک بهتر چرایی این ناراحتی، می‌توان آن را از چند لایه تحلیل کرد:
۱. از دست دادن «تصویر آینده»: وقتی کسی تصمیم می‌گیرد به خواستگاری برود، در ذهن خود سناریوهایی از آینده را ترسیم کرده است. پاسخ منفی، در واقع «تخریب فوری» آن تصویر است. فرد تنها از خود شخص «نه» نشنیده، بلکه آرزوهایش برای زندگی مشترک، برنامه‌های آینده و رویاهایی که برای آن فرد در ذهنش ساخته بود، همگی در لحظه فرو می‌ریزند.

۲. احساس طرد شدن: طرد شدن یکی از دردناک‌ترین تجربه‌های انسانی است. مغز انسان، طرد شدن اجتماعی را در همان نواحی پردازش می‌کند که «درد فیزیکی» را پردازش می‌کند. پاسخ منفی باعث می‌شود فرد احساس کند که «قافی نیست»، «دوست‌داشتنی نیست» یا «ارزش انتخاب شدن ندارد». این مسئله، مستقیماً عزت‌نفس فرد را هدف قرار می‌دهد.

۳. سرمایه‌گذاری عاطفی و زمانی: خواستگاری فرآیندی زمان‌بر و انرژی‌گیر است. فرد برای آن آماده شده، شاید در مورد آن با خانواده صحبت کرده و فشار روانی پروسه را تحمل کرده است. وقتی نتیجه منفی می‌شود، فرد احساس می‌کند تمام آن زمان و انرژی «هدررفته» است؛ این احساس «تلافی» خودش عامل مهمی برای ایجاد خشم یا توده است.

۴. ابهام و سردرگمی (فقدان پاسخ دقیق): اغلب اوقات در خواستگاری‌ها، دلایل اصلی «نه» شنیدن به‌درستی منتقل نمی‌شود یا مبهم باقی می‌ماند. این ابهام باعث می‌شود فرد در ذهن خود سناریوهای مختلفی بسازد: «آیا من زشتم؟»، «آیا وضع مالی‌ام بد بود؟»، «آیا خانواده‌ام مناسب نبودند؟» این نشخوار فکری و تلاش برای پیدا کردن نقص خود، ناراحتی را چندبرابر می‌کند. همین نشخوار می‌تواند به مایه‌خوبیال منجر گردد.

۵. احساس ناتوانی و فقدان کنترل: در موقعیت خواستگاری، فرد خواستگار تا حد زیادی در جایگاه «ارزایی‌شونده» قرار دارد. او کنترل محدودی بر تصمیم نهایی دارد. وقتی کسی احساس کند سرنوشت یک موضوع مهم برایش در دستان خودش نیست، دچار استرس و در نهایت ناراحتی می‌شود.

اما نکته مهم، تفاوت میان «ناراحت شدن» با «خشونت ورزیدن» است که نتایج آن نیز متفاوت است:

– **ناراحت شدن:** یک واکنش درونی (غم، ناامیدی، خستگی روانی) است که به «خود» فرد بازمی‌گردد و در نهایت، گذراست.

– **خشونت:** یک واکنش بیرونی و آسیب‌رسان است که به «دیگری» (فردی که پاسخ منفی داده) ضربه می‌زند. اما سؤال اینجاست که چرا بعضی‌ها از مرحله «ناراحتی» به مرحله «خشونت» می‌روند؟

تفاوت در این جاست که فرد سالم، ناراحتی‌اش را به سمت «پذیرش و عبور» هدایت می‌کند، اما فردی که دچار کمبود مهارت‌های عاطفی یا اختلالات شخصیتی است، ناراحتی‌اش را به «خشم» تبدیل می‌کند تا:

۱. از درد ناشی از «طرد شدن» قرار کند (انتقام‌جویی برای آرام کردن خود)
۲. قدرت از دست‌رفته‌اش را بازپس بگیرد.
۳. تقصیر را به گردن طرف مقابل بیندازد تا عزت‌نفس خودش آسیب نبیند.

و اما نتیجه‌گیری...

تجربه به ناراحتی پس از «نه» شنیدن، کاملاً انسانی است. اگر کسی بتواند این ناراحتی را بپذیرد، با آن کنار بیاید و به حقوق فرد مقابل احترام بگذارد، نشان‌دهنده بلوغ عاطفی اوست. اما اگر فردی بخواهد این ناراحتی را با ابزارهای تهاجمی مدیریت کند، این نشان‌دهنده یک «رنگ خطر» جدی در سلامت روان او و مهم‌تر از آن، حاکی از وجود یک مشکل حاد اجتماعی است.

ما در جامعه شاهد این هستییم که این ناراحتی تبدیل به خشونتی می‌شود که با ضربات متعدد چاقو به قتل منجر می‌گردد. این جاست که انفعال و تکروری حقوق، چهره ناهموگون و غیرعلمی خود را در مواجهه با این رفتارها نشان می‌دهد. اطلاع‌رسانی و آموزش اجتماعی از طریق تلفیق دانش روانشناسی و حقوق، می‌تواند اکسیر شفابخشی در این زمینه باشد؛ چنان‌که در مورد اختلال وسواسی-اجباری، به فرد آموزش داده می‌شود دست‌ها را تا جایی نشود که زخم شوند و فرد نباید به تمام سیگنال‌های مغزی‌اش پاسخ مثبت دهد. این چیزی است که نظام قضایی نیز به آن نیازمند است تا به آن اعتلای علمی خود نزدیک شود و به‌نحو احسن از دانش روانشناسی و سایر علوم اجتماعی برای پیشگیری از وقوع جرم کمک بگیرد.

بخشش قاتل فرزند

به احترام اربعین

■ غلامرضا مسکنی

مردی که شش سال بر قصاص قاتل فرزندش اصرار داشت، با تصمیمی غافلگیرکننده به شعبه اجرای احکام رفت و اعلام کرد که قاتل را به احترام اربعین حسینی بخشیده است. او که تا چند روز قبل بر اجرای حکم قصاص اصرار داشت، گفت: «چند شب قبل در مسجد با پیرمردی آشنا شدم که داستان پیشیمانی خود را از قصاص برایم تعریف کرد. حرف‌هایش مرا به فکر فرو برد و تصمیم گرفتم با خدا معامله کنم.» پدر مقتول شرط کرد که دِه به صرف کارهای خیر برای آموزش روح فرزندش شود. قاتل پس از شش سال از چوبه دار نجات یافت و به زندگی دوباره بازگشت.

■ ■ ■

صبح روز دوشنبه، دوازدهم مردادماه، مرد میانسالی به شعبه اجرای احکام دادسرای در یکی از شهرهای اطراف پایتخت رفت و با چشمانی اشک‌آلود اعلام کرد که تصمیم دارد قاتل فرزندش را با گذاشتن شرایطی و به احترام اربعین حسینی ببخشد.

وی به قاضی شعبه گفت: «شش سال است که اصرار دارم قاتل پسرم را قصاص کنم، بارها در همین شعبه جلسات صلح و سازش برگزار شده، اما دلم راضی نشد قاتل را ببخشم. خانواده قاتل و بزرگان آنها خیلی تلاش کردند که من رضایت بدهم، اما فایده‌ای نداشت. هر چقدر فکر می‌کردم، داغ فرزند برآیم خیلی سخت بود و تنها با اجرای حکم قصاص دلم راضی می‌شد، اما امروز آمده‌ام تا بدون برگزاری جلسه‌ای، قاتل را ببخشم.»

■ روایت پدر از روزهای تلخ

مرد میانسال در حالی که اشک پنهانی صورتش را پوشانده بود، درباره حادثه مرگ‌باری که شش سال قبل برای پسر جوانش رخ داده بود، گفت: «سال‌ها با همسر و تنها پسرم زندگی خوبی داشتیم، چندین سال قبل با هم اختلاف پیدا کردیم و او تصمیم گرفت جدا شود. همسر من از جدا شدن و فرارمان این بود که پسرم با او زندگی کند، اما تصور نمی‌کردم که این جدایی پسرم را هم از من برای همیشه بگیرد. مدتی بعد، همسر سابقم با مردی به نام فرزین آشنا شد و ازدواج کرد. طبق قرامان، پس از ازدواج همسر سابقم،

ازدواج کرد. طبق قرامان، پس از ازدواج همسر سابقم،

خستگی و خواب‌آلودگی عامل اصلی تصادفات زائران بود

خودروها، خروج از مسیر و برخورد با اشیای ثابت بوده که عامل اصلی وقوع آنها کاهش تمرکز و افت توانایی کنترل وسیله نقلیه به دلیل خستگی و خواب‌آلودگی بوده‌است.

رئیس پلیس راهور فراجا ادامه داد: شرایط زائران پس از چند روز پیاده‌روی، زیارت و تغییر در الگوی معمول خواب و استراحت، با شرایط عادی متفاوت است؛ بنابراین از زائران عزیز درخواست می‌کنیم پس از ورود به کشور، پیش از آغاز مسیرهای طولانی بازگشت، حداقل پنج

خود را به سمت شهرهای مبدأ ادامه دهند. وی با تأکید بر ضرورت مدیریت شرایط جسمی و هوشیاری کامل رانندگان در مسیر بازگشت افزود: بررسی‌های انجام‌شده درباره حوادث رانندگی که مرتبط با تردد زائران نشان می‌دهد تمامی تصادفات فوتی و جرحی که از ابتدای سفرهای ماه صفر تاکنون رخ داده، ناشی از خستگی و خواب‌آلودگی رانندگان بوده‌است. وی تصریح کرد: در این بازه زمانی، بخش قابل‌توجهی از حوادث شامل واژگونی

نفس‌های قاتل امام جماعت به شماره افتاد

مسجد بقیه‌الله اعظم پونک، روبه‌رو شدند که با ضربات متعدد چاقو به قتل رسیدند بود.
■ **ماجرای جانشینی امام جماعت**
بررسی‌ها نشان داد که حجت‌الاسلام واعظی، امام جماعت اصلی مسجد، روز حادثه برای سفر زیارتی عازم مشهدالرضا شده بود و در محرم حجت‌الاسلام حیدری را که از دوستان صمیمی‌اش بود، به جای خود برای اقامه نماز جماعت ظهر تعیین کرده بسود. در حالی که امام جماعت مشغول خواندن تعقیبات بین دو نماز بود، مرد ناشناسی ناگهان با چاقویی به سمت او حمله‌ور شد و او را در محراب به شدت زخمی کرد.

■ **دستگیری قاتل به دست نمازگزاران**

قاتل پس از حادثه فرار کرد، اما در تعقیب و گریز نمازگزاران در یکی از خیابان‌های اطراف به دام افتاد. گفته‌ها اهل محلی حکایت از آن داشت که قاتل اهل آن محل نبوده و لحظه حادثه با در دست داشتن دو چاقو به امام جماعت مسجد حمله‌ور شده است. همچنین مشخص شد که قاتل وقتی به دام می‌افتد، تصمیم می‌گیرد با خوردن تعداد زیادی قرص به زندگی خود پایان دهد، اما پس از انتقال به بیمارستان، در تلاش پزشکان از مرگ نجات پیدا می‌کند.
■ **اعترافات قاتل**
متهم پس از بهبودی در بازجویی‌ها به قتل

فسادزایی نبود نظارت پیشگیرانه

حسین فصیحی

دبیر گروه حوادث

پرونده‌هایی مانند «رامک خودرو» نشان‌های از مجموعه‌ای از آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است که وقتی در کنار هم قرار می‌گیرند، زمینه شکل‌گیری مفسده‌های بزرگ را فراهم می‌کنند. هزاران نفری که با امید خرید خودرو، سرمایه سال‌ها تلاش خود را در اختیار یک مجموعه اقتصادی قرار دادند، امروز علاوه بر زیان مالی، با آسیب‌های روحی و فرسایش اعتماد

عمومی مواجه شده‌اند. یکی از مهم‌ترین ریشه‌های چنین پرونده‌هایی، ضعف فرهنگ بررسی و راستی‌آزمایی پیش از اعتماد مالی است. بسیاری از مردم به دلیل فشارهای اقتصادی و افزایش فاصله میان درآمد و هزینه‌های زندگی، به دنبال راهی برای حفظ ارزش سرمایه خود هستند. در چنین شرایطی، وعده دریافت کالایی مانند خودرو با قیمت پایین‌تر یا شرایط آسان‌تر، می‌تواند جذابیتی ایجاد کند که فرصت بررسی دقیق اعتبار شرکت، مجوزها، توانایی اجرای تعهدات و سابقه فعالیت آن مجموعه را کاشی دهد.

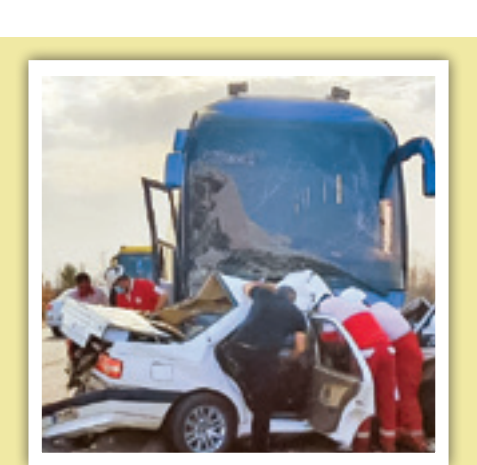
اما مسئولیت تنها متوجه مردم نیست، یکی از آسیب‌های مهم در این حوزه، ضعف نظارت پیشگیرانه است. وقتی یک مجموعه اقتصادی می‌تواند تعهدات گسترده‌ای ایجاد کند، پیش‌فروش انجام دهد و مبالغ کلانی از شهروندان دریافت کند، باید سازوکارهای نظارتی به‌گونه‌ای باشد که پیش از تبدیل شدن مشکل به یک بحران، زنگ هشدار به صدا درآید. نظارت پسینی و ورود دستگاه‌های مسئول پس از ایجاد هزاران شاک، اگرچه ضروری است، اما نمی‌تواند جایگزین نظارت پیشگیرانه باشد. آسیب‌پذیر، فرهنگ شکل‌گیری شرکت‌های صوری و استفاده از ساختارهای حقوقی برای پنهان کردن مسئولیت‌ها است. موضوعی که در بسیاری از پرونده‌های اقتصادی مورد توجه قرار می‌گیرد. شرکت، به عنوان یک شخصیت حقوقی، باید ابزاری برای توسعه اقتصادی و خدمت به مردم باشد، نه پوششی برای انتقال دارایی، فرار از پاسخگویی یا پیچیده کردن مسیر رسیدگی.

از سوی دیگر، این پرونده‌ها یک پیام اجتماعی مهم دارند: سرمایه اجتماعی به اندازه سرمایه مالی ارزشمند است. فردی که پس از سال‌ها کار و پس‌انداز، پول خود را برای خرید یک خودرو پرداخت کرده و سال‌ها منتظر مانده است، احساس می‌کند اعتمادش به وعده‌ها، قرار داده‌ا و سازوکارهای اقتصادی خدشه‌دار شده است. تکرار چنین تجربه‌هایی می‌تواند جامعه را به سمت بی‌اعتمادی سوق دهد. بی‌اعتمادی‌ای که هزینه آن برای اقتصاد کشور بسیار سنگین است.

در کنار برخورد قضایی با متخلفان احتمالی، باید به ریشه‌های اجتماعی این اتفاقات نیز توجه کرد. از آموزش حقوق اقتصادی به شهروندان گرفته تا تقویت شفافیت در فعالیت شرکت‌ها و ایجاد نظام‌های نظارتی دقیق‌تر. مبارزه با فساد تنها با مجازات‌ها و وقوع جرم کامل نمی‌شود. بخش مهم‌تر آن، بستن مسیرهایی است که فساد از آنها شکل می‌گیرد. پرونده‌هایی مانند رامک خودرو باید علاوه بر تعیین تکلیف حقوق مالباختگان، به فرصتی برای اصلاح ساختارها تبدیل شود، چراکه پیشگیری از یک مفسده اقتصادی، به مراتب کم‌هزینه‌تر از جبران خسارت‌های مالی و اجتماعی پس از وقوع آن است.

فرار قاتل تحت تعقیب در مرز شلمچه ناکام ماند

مردی که به اتهام ارتکاب قتل در استان فارس تحت تعقیب پلیس قرار داشت، در حالی که قصد خروج از کشور از مرز شلمچه را داشت، شناسایی و دستگیر شد. سرهنگ احمد سعیدیان، سرانکب پلیس آگاهی فراجا در مرز شلمچه، گفت: کارآگاهان مستقر در این مرز با بررسی‌های تخصصی، یکی از محکومان متواری و تحت تعقیب قضایی را شناسایی کردند. وی افزود: بررسی‌ها نشان داد این فرد به اتهام قتل در استان فارس تحت تعقیب پلیس آگاهی این استان قرار دارد و قصد داشته از مرز خارج شود که پیش از فرار، توسط مأموران شناسایی و دستگیر شد. این متهم پس از دستگیری برای ادامه روند قانونی، تحویل پلیس آگاهی شهرستان خرمشهر و سپس مراجع قضایی شد.

مرگ ۳ عضو یک خانواده در تصادف با اتوبوس

برخورد یک دستگاه اتوبوس با خودروی پژو ۴۰۵ در محور دشت‌عباس- دهلران، سه کشته و یک مصدوم برجای گذاشت.

مهدی شعبانی، رئیس اورژانس ایلام، گفت: ساعت ۷:۱۵ صبح دوشنبه ۱۲ مرداد، آمادگران بعد از دریافت گزارش برخورد یک دستگاه اتوبوس با خودروی پژو ۴۰۵ در محل حاضر شدند. بررسی‌ها نشان داد در این حادثه سه سرنشین خودروی پژو ۴۰۵ شامل دو زن ۲۲ و ۲۳ ساله و یک مرد ۵۰ ساله، از زائران اربعین و اهل شهرستان لرگان و اعضای یک خانواده، به دلیل شدت جراحات وارده جان باختند. همچنین یک پسر ۱۲ ساله در این سانحه به شدت مجروح شد که پس از انجام مداوا به مرکز درمانی منتقل شد.